

Z Kuşağı Seçmen Davranışları

Yeşim HAFIZOĞLU^{1*}

Gönderilme Tarihi: **10 Aralık 2021** Kabul Tarihi: **29 Aralık 2021**
DOI: 10.52974/jena.1035189

Öz:

1995 yılı ve bazı kaynaklarda 2000 yılı sonrasında doğan Z kuşağının diğer kuşaklara göre önemli bir farkı vardır. Bu kuşak, teknolojik gelişmelerin son hızla sürdüğü bir dönemde dünyaya gelmiştir. Özellikle ülkemizde yakın tarihte olması beklenen seçimler için önemli bir rol oynayacağı düşünülen Z kuşağı, siyasi partilerin de ilgisini çekmektedir. Teknolojik çağda doğdukları için diğer kuşaklara göre farklı bir zihin yapısına sahiptirler. Analitik düşünme ve hızlı karar verme bu kuşağın belirleyici özelliklerindedir. Bireysel hareket eden bu kuşak, diğer kuşaklara göre daha özgüvenlidir. Özgür ruhlu oldukları için kurallardan pek hoşlanmazlar. Bu çalışma kapsamında farklı sosyo-ekonomik gruplardan seçilen on sekiz kişi ile görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde sosyal medyanın Z kuşağı üzerinde baskın biçimde etkili olduğu gözlenmiştir. Bu sebeple siyasi partilerin seçim çalışmalarında özellikle sosyal medyaya ağırlık vermesinin Z kuşağını etkilemesi açısından olumlu olacağı gözlenmiştir. Bu çalışmada literatür taraması yapılırken bir yandan Z kuşağına ilişkin özellikler ve bilgiler toplanmış öte yandan da seçmen davranışlarının kuramsal yapıları incelenmiştir. Literatürde; Parti kimliği kuramı, sosyolojik kuram, akılcı tercih kuramı, hâkim kültür ya da diğer adıyla kitle kültürü kuramı olarak sınıflandırılan seçmen davranışları Z kuşağının toplumsal özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Bu bağlamda farklı kesimlerden seçilen Z kuşağı bireyleriyle yapılan mülakat (görüşme) sonuçları çalışmaya aktarılmıştır. Ekonomik gelir düzeyi yüksek olan modern ailelerde yetişen bireyler, politik fikirlerini özgürce savunabilmektedir. Buna karşın geleneksel ailerden gelen bireylerin daha muhafazakâr yapıda olup politik açıdan da geleneksel davrandığı gözlenmektedir. Z kuşağının en önemli ortak özelliği telefona olan aşırı ilgileridir. Özellikle sosyal medyadan gelen bildirimleri sebebiyle cihazlarını sürekli kontrol etmektedirler. Siyasi partiler, internete olan bu ilgiyi seçim kampanyaları için faydalanılacak bir yol olarak görmektedirler. Bu çalışmayla birlikte yapılacak ilk seçimlerde oy kullanması beklenen Z kuşağının olası oy verme davranışları incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Z kuşağı, seçmen davranışları, siyasal temsil, siyasal katılım, dijital çağ.

Abstract:

Generation Z, born in 1995 and some sources after 2000, has a significant difference

Atf:

Hafizoğlu, Y. (2021) Z kuşağı seçmen davranışları. *International Journal of Education and New Approaches*, 4(2), 141-164. <https://doi.org/10.52974/jena.1035189>

¹Mersin University, Turkey. Orcid ID: 0000-0001-8577-4838

*Corresponding Author: yesimhfz@gmail.com

compared to other generations. This generation was born at a time when technological developments were continuing at the latest pace. Generation Z, which is thought to play an important role especially in the upcoming elections in our country, is also of interest to political parties. Since they were born in the technological age, they have a different mindset than other generations. Analytical thinking and quick decision-making are the defining characteristics of this generation. This generation, which acts individually, is more confident than other generations. They don't like rules because they're free-spirited. Within the scope of this study, eighteen people selected from different socio-economic groups were interviewed. In the interviews, it was observed that social media had a dominant effect on generation Z. For this reason, it has been observed that the focus of political parties on social media in their election efforts will be positive in terms of influencing generation Z. In this study, the characteristics and information related to generation Z were collected while the literature was examined and the theoretical structures of voter behavior were examined. In the literature; Voter behaviors classified as party identity theory, sociological theory, rational preference theory, dominant culture or mass culture theory were evaluated in terms of the social characteristics of generation Z. In this context, the results of interviews (interviews) with generation Z individuals selected from different sectors were transferred to the study. Individuals raised in modern families with high economic incomes can freely defend their political ideas. However, it is observed that individuals from traditional families are more conservative and behave traditionally politically. The most important common feature of generation Z is their extreme interest in the phone. They constantly check their devices, especially due to their notifications from social media. Political parties see this interest in the internet as a way to benefit from election campaigns. This study examines the possible voting behavior of generation Z, who are expected to vote in the first elections.

Keywords: Generation Z, voter behavior, political representation, political participation, digital age.

GİRİŞ

Uygarlık tarihine bakıldığında toplum yapıları zamanla ekonomik, sosyal ve siyasal temele dayalı birçok değişikliğe uğramıştır. Her toplumda farklı zaman dilimleri içerisinde gerçekleşen bu dönüşümler yeni kuşakların oluşmasına neden olmuştur. Bilim ve teknolojinin ilerlemesiyle kuşaklar bir öncekine göre daha ileri seviyede yaşamaya başlamıştır. Her nesil yeni koşullarda yaşamını sürdürürken ihtiyaçlar ve talepler de bu koşullara bağlı olarak dönüşmüştür.

Çağdaşlaşma ve uygar bir toplum olabilmenin özünde bilgi kümülasyonu vardır. Bilimin gelişmesi teknolojik gelişmeleri de beraberinde getirmiştir. İnsanlar bilim ve teknoloji sayesinde doğa üzerinde daha güçlü olmuşlar ve birçok işi çok hızlı yapar hâle gelmişlerdir. Özellikle internet, hızlı bilgi erişimi sağlamak açısından hem ekonomik hem de hayatı kolaylaştıran bir gelişme olmuştur. Özetle günümüzde bilginin üretim ve yayılımı oldukça hızlıdır. İnternetin hayatımıza girmesi ile yüz yüze ilişkiler ve sosyal hayat, yerini sanal ortamlara bırakmıştır. Bilim ve teknolojinin bu denli gelişmesi bu dönemde dünyaya gelen nesli diğer nesillerden ayıran bir etken olmuştur. Kuşakları akademik olarak inceleyen Mannheim bir neslin oluşabilmesi için aynı dönemde yaşayan bireylerin ortak inanç, ortak kültür ve alışkanlıklara sahip olması gerektiği üzerinde durmuştur. Mannheim'a göre her kuşak toplumsal değişim hızına bağlı olarak özgün bir kuşak bilinci oluşturmuştur (Mannheim, 2018:27). Başka bir tanımlamayla "belli bir dönemde yaşayan benzer olaylara maruz kalan, benzer sosyolojik özellikler gösteren insan toplulukları 'kuşak' olarak betimlenmiştir" (Taş, Demirdöğmez & Küçüköğlü, 2017).

Özellikle 2000 yılından sonra doğan Z kuşağı teknoloji çağının jenerasyonudur. Bilindiği üzere toplumsal kuşaklar, içinde yaşanılan dönemin baskın yapısına göre sınıflandırılmaktadır. Belli benzer yapılar gösteren kuşaklar arasında en büyük dönüşüm Z kuşağı ile meydana gelmiştir. Çünkü bu zamana kadar dünyada hiç bu kadar dijital etkileşimde bulunulmamıştır.

Z kuşağının ortak noktası teknolojisiz bir dönemi hiç görmemiş olmalarıdır. Ancak tabii ki 2000 yılından sonra doğan bütün bireyler benzer toplumsal özellikler göstermemektedir. Özellikle Z kuşağına ilişkin yapılan çalışmaların çoğunda neslin özellikleri sürekli bir genellemeye tâbi olmuştur. Buna rağmen alan çalışması yaptığımız Mersin ilinde mülakata katılan Z kuşağı bireylerinin bir kısmının geleneksel yapıda yaşadığı ve geleneksel toplum alışkanlıklarını sürdürdüğü görülürken bir kısmının modern ailelerde yaşaması dolayısıyla daha bağımsız düşünce kalıpları edindiği gözlenmektedir. Bu bağlamda literatürde bahsi geçen Z kuşağı daha çok modern ailelerde yetişen gençlerin sosyolojik özellikleri ile örtüşmektedir. Özetle geleneksel ve modern toplumlarda doğan gençlerin farklılık göstermeleri dikotomik bir yapı oluşturmaktadır. Ülkemizde yakın tarihlerde yapılacak olan seçimler için önemli bir seçmen kitlesi olan Z kuşağının olası seçmen davranışları siyasi partiler için oldukça önemlidir. Bu sebeple bu çalışmanın literatüre katkısı, Z kuşağının homojen yapıda olmadığı gerçeğinden yola çıkılarak Mersin ilinde olası seçmen davranışlarının siyasi partilere ve bu konuda çalışacak olanlara fikir oluşturmasını sağlamaktır.

Çalışmanın özellikle yüz yüze yapılan görüşme verilerine dayanarak, seçmen davranışlarını etkileyen en önemli faktörün, toplum yapısının geleneksel ya da modern olma durumu olduğu belirlenmiştir. Geleneksel yapıdaki toplumlar, kültürlenme döneminde aile içi kuralları ve politik fikirleri belirli kalıplar içinde çocuğuna aktararak onun bu bilgiler çerçevesinde yetişmesini sağlamaktadır. Kültürlenme kavramı ilk olarak Herskowitz tarafından 1948 yılında kullanılmıştır (Uyguncan, 2005). Kültürlenme “bireyin doğduğu günden ölene kadar içinde yaşadığı toplumun kültürel yapısını öğrenip benimsemesi toplum tarafından kabul edilen bir birey olması sürecidir” (Güvenç, 1984:320).

Kültürlenme evresi “zoraki, kasıtlı veya gelişigüzel” olmak üzere üç farklı biçimde olabilir. Zoraki kültürlenmede eğitim amacı yoktur. Kültürel değerleri dikte ederek kabul ettirmeye yöneliktir. Kasıtlı kültürlenmede ise farklı olasılıklar oluşmaması için gelenek-görenek, örf-adetin yeni kuşaklara aktarılmasıdır. Kasıtlı kültürlenme, toplumsal kalıpların planlı biçimde aktarılmasıdır. (Görüşmeye katılan ve geleneksel aileden gelen bireylerin kasıtlı kültürlenmeden etkilendikleri belirtilebilir). Son olarak gelişigüzel kültürlenmede plan yoktur. Birey ailede, çevrede, arkadaşlarının yanında duyduğu gördüğü bilgileri kendinde işler ve kültürlenme bilinçsiz bir biçimde olur (Soysal, 2021:174). Gelişigüzel kültürlenme hem geleneksel hem de modern toplumlarda yaşayan Z kuşağını etkilemektedir.

Bu çalışmada teknolojik gelişmelerin içine doğan Z kuşağının seçmen davranışları incelenmektedir. Mersin ilinde yapılan bu alan çalışmasından çıkan sonuca göre geleneksel aileden gelen Z kuşağı mensuplarının geleneksel siyaseti tercih ettiği görülürken modern ailelerde yetişen gençlerin çoğu zaman özgün politik fikir geliştirebildikleri sonucuna varılmıştır. Geleneksel ailelerde otoriter yapı dolayısıyla esnek fikir yapısı olmadığından kalıp yargılar nesilden nesle aktarılmaktadır. Oysa modern toplumlarda bireyselleşme ve kendi fikrini ifade edebilme hakkına sahip olan bireyler özgün fikirler geliştirebilirler. Bu sebeple modern ailelerde politik fikirlerin farklılık göstermesi doğal karşılanır.

Geleneksel toplumlarda değişimlere karşı gösterilen tepkiler, çağdaş toplumlarda değişimin bir gereksinim olduğu inancına dönüşmüştür. Çağdaşlaşma ile bireyselleşme artmış ve belirli değerler etrafında toplanma zamanla erozyona uğramaya başlamıştır. İçinde bulunduğumuz çağ teknoloji çağıdır ve çağdaşlaşmanın vardığı son nokta ise dijital dünyadır.

İnternetin neredeyse dünya çapında yaygın kullanımı ile ülkelerin harita üzerindeki sınırları ortadan kalkmış ve insanlar bilgiye ve diğer kültürlerle çok kolay erişebilir hâle gelmişlerdir. İnternette doğan Z kuşağı ise diğer kuşaklara göre dijital dünyada çok daha etkindir. Bilindiği üzere toplumsal kuşaklar, içinde bulunulan dönemin en kapsayıcı özelliğine göre adlandırılır. Bazı kaynaklara göre 1995 yılından sonra doğan ve bazı kaynaklara göre ise 2000 yılından sonra doğan kuşağa Z kuşağı denilmektedir. Bu kuşak çeşitli kaynaklarda teknoloji kuşağı, online kuşağı, bilgisayar kuşağı olarak adlandırılmaktadır. Hayata geldikleri andan itibaren akıllı cep telefonları, tabletler, bilgisayarlar vasıtasıyla teknoloji ile iç içe yaşamaya başlamışlardır. Önceki kuşakların birçok değeriyle yabancılaşma problemi yaşayan Z kuşağının en önemli özelliği ise diğer kuşaklar tarafından tam anlamıyla anlaşılamiyor olmasıdır.

Diğer kuşaklara göre oldukça farklı yapıda olan Z kuşağının seçmen davranışları ise tahmin edilememektedir. Akışkan bir dijital dünyada oldukları için bütünsel ve tutarlı bilgi ve fikir yapısına sahip olmakta zorluk çekmektedirler. Sürekli bilgi ve uyaran bombardımanına maruz kalan bu nesil zaman zaman “yankı fanusu”nun içinde sıkışıp kalmaktadır. İnternetteki algoritmalarından dolayı, sürekli benzer fikirlerin yayınlanması bu kuşağı belirli bir kalıbın içine sıkıştırabilmektedir. Ancak esnek zihin yapıları gereği istedikleri anda yeni arayışlara girerek algoritmanın değişmesini sağlayabilecekleri de bir gerçektir. Bu da onların hangi siyasi fikir içinde organize olacaklarına ilişkin bir muğlaklık yaratmaktadır.

Literatür taraması yapıldığında özellikle işletme alanında çalışmalar yapıldığı gözlenmekte ve Z kuşağının satın alma özelliklerine yönelik çok fazla kaynak bulunmaktadır. Ancak bu kuşağın seçmen davranışlarına ilişkin çalışmalar, beklenen düzeyde değildir. Buradan yola çıkarak bu çalışmanın amacı Z kuşağının Mersin ili baz alınarak olası seçmen davranışlarını algılayamaya yönelik katkı sunmaktır.

YÖNTEM

Bu araştırmada literatür taraması yapılarak seçmen davranışları ve Z kuşağına ilişkin eserlerden toplanılan bilgiler derlenmiştir. Tezler, makaleler ve bu konularda yazılmış kitaplardan faydalanılmıştır. Ayrıca nitel araştırma tekniklerinden olan mülakat yönteminden faydalanılarak Z kuşağı seçmenleri ile yüz yüze ve telefonla görüşmeler yapılmış ve seçmen davranışlarına ilişkin bilgi toplanmıştır. Mülakata katılan bireylerin sosyo-ekonomik durumları, eğitimleri ve içinde buldukları çevrenin seçmen davranışlarına etkisi gözlenmiştir. Görüşmelerin ilgi çekici bölümleri yazılı olarak kayda alınmış ancak video kaydı, katılımcıların isteksiz olması sebebiyle yapılamamıştır. Özellikle hazırlanan sorulara verilen yanıtlar ve seçmen davranışlarına ilişkin ekstra bilgiler kayıtlanmıştır. Mersin ilinde ilk seçimlerde oy verecek olan on sekiz gence hem Z kuşağı ile ilgili hem de seçimlerde gösterecekleri siyasi tutumlarla ilgili önceden hazırlanan sorular yöneltilmiş ancak zaman zaman bu soruların dışında da sorular sorulmuştur. Katılımcılar sosyal, ekonomik ve kültürel anlamda farklı kitlelerden seçilmiş olup mülakat sonuçları değerlendirildiğinde eğitim, meslek, aile, kültür gibi faktörlerin seçmen davranışlarını etkilediği görülmüştür. Özellikle geleneksel yapıdaki ailelerle modern yapıdaki ailelerin Z kuşağından olan çocuklarında, politik davranış açısından farklılıklar olduğu gözlenmektedir.

BULGULAR, YORUM, TARTIŞMA

Araştırmada Z kuşağının seçmen davranışlarına yönelik siyasi tutumları gözlenmiş ve çalışmaya aktarılmıştır. Seçmen davranışlarını etkileyen faktörlerin her bireyde aynı olmadığı

sonucuna varılmıştır. Siyasallaşmanın ailede başlayıp okulda gelişen ve aslında hayatın tüm alanlarına sirayet eden bir kavram olduğu gerçeği üzerinden çeşitli kuramlara değinilmiş ve bu kuramlara göre Z kuşağı seçmen davranışları incelenmiştir. Muhafazakâr ailelerde doğan bireylerin daha tutucu olup politik görüşlerinin ailelerininkine yakın olduğu görülürken modern ailelerde doğan bireylerin daha özgürlükçü ve bireysel kararlarla şekillenen politik görüşlerinin olduğu görülmüştür. Z kuşağı seçmen davranışlarını değerlendirmek için kuşak kavramı ve seçmen davranışları için kavramsal çerçeve hazırlanıp mülakat sonuçları aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

Kuşak Kavramı

Aynı zaman diliminde doğan ve önceki döneme göre farklılaşmış yeni bir dönemin baskın özellikleri dolayısıyla bir öncekinden ayrışan gruplara “kuşak” denilmektedir. Kuşaklar arası çatışma olması doğaldır çünkü dönemseller olarak algılar ve tutumlar değişmektedir. Türk Dil Kurumu’na göre kuşak; belirli yıllarda doğan, ortak yaşam standartlarına sahip, benzer kaygıları hissedip, yazgı anlamında da benzerlik gösteren kişilerden oluşan topluluktur (TDK, 2021). Kuşakların sabit bir süresi olmamakla birlikte genellikle on beş-yirmi yılda bir yenilediği görülmektedir. Ayrıca algı ve anlayışın değişmesi, ortak yaşanan hayatın dönüşmesi kuşakları birbirinden ayırmaktadır. Kendi içinde tam bir homojenlik yakalanamasa da ortalamanın üzerinde benzer özellikler sergileyen kuşaklar için araştırmacılar da net tanımlar ve bilgiler ortaya koyamamaktadır. Kuşak kavramının sınırlarını daha net biçimde çizebilmek için yaş, fiziksel yaş ve yaşam seyri teorilerinin önemini vurgulayan araştırmacılar yaş olgusunu toplumların gelişmişlik seviyesine göre algılanan bir kavram olduğu üzerinde dururlar. Kapitalizmin gelişmesinde rol oynayan takvim, saat gibi kavramların Batı toplumlarında kronolojik yaş olgusunun değerini arttırmasına karşın az gelişmiş Afrika toplumlarında yaşın Avrupa’ya nazaran pek önemli olmadığı dikkat çekmektedir (Adıgüzel, Batur & Ekşili, 2014). Yine aynı araştırmacılar yaşam seyri teorisinin de kuşakları anlamak için önemli bir kavramsallaştırma olduğu kanısındadırlar. Toplum bilimi tarafından uzun yıllar ihmal edilen grup yaşamları ve bu grupların gelecekte nasıl bir etkileşim içinde olacakları konusu ilk olarak W.I. Thomas ve Florian Znaniecki tarafından çalışılmaya başlandı (Mortimer & Shanahan, 2002:3). Özellikle Thomas yaşamla ilgili verileri toplayarak yaşam öyküsüne derinlemesine bir bakış geliştirdi. Boylamsal araştırmalar yapan Thomas’ın 1920’li yıllarda başladığı çalışması modern sosyoloji için önemli bir kaynak haline geldi. 1950’li yıllara gelindiğinde ise C. Wright Mills yaşam dersinin davranış bilimlerinde okutulması gerektiğini savundu. Mills’e göre tarih incelemeleri yapılırken özellikle biyografiler ve dönemseller durumlar ele alınmalıydı (Mortimer ve Shanahan, 2002:4). Yaşamın karmaşıklığı yüzünden “soyutun zamansız aleminde” çalışmalar özellikle 1950’li yıllara kadar çok derine inememiştir (Nisbet, 1969:37-44) .

Kuşaklar belirli dönemlere göre adlandırılmaktadır. Bu kuşaklar: 1927-1945 Sessiz Kuşak, 1946-1964 BB Kuşağı (Baby Boomer), 1965-1979 X Kuşağı, 1980-1996 Y Kuşağı, 1997 sonrası Z Kuşağı olarak sınıflandırılmaktadır (Taş, Demirdöğmez & Küçüköğlü, 2017:1034). Dolot ise çalışmasında kuşakların dünyada beşli bir ayrıma gittiğini ifade ediyor. 1928-1944 arası doğan gelenekçiler, sessiz kuşak olup otoriteye önem vermektedir. 1945-1965 arası doğanlara baby boomer denmektedir ve bu kuşak iş kolik olma eğilimindedir. 1965-1979 arası doğanlara X kuşağı denir ve bu kuşaktakiler otorite için rahat bir yapıdadırlar ve iş ile sosyal yaşam arasında denge kurma eğilimindedirler. 1980-1995 yılları arasında doğanlar Y kuşağı olup refah bir hayat süren ve teknolojiye merak duyanlardan oluşmaktadır. 1995- 2010 arası doğanlar Z kuşağıdır ve en önemli özellikleri internete bağlı, toplum odaklı, iletişim ve içerik merkezli, değişiklik seven insanlardan oluşmasıdır (Dolot, 2018). Bu beş kuşaktan sonra yeni kuşakların on beşer yıl arayla isimlendireceğini ifade eden bilim insanları 2010 yılından sonra

doğan kuşağa alfa kuşağı adını verirken 2025'ten sonraki kuşaklara da gama ve delta olarak isim verileceğini belirtmektedirler (Çetinkaya, 2020). Z kuşağı ve sonrasında gelen kuşakları önceki kuşaklardan ayıran çok önemli bir fark dünyanın haritalarda çizilen sınırlarının internet sayesinde ortadan kalkmış olmasıdır. Dünyanın neresinde olurlarsa olsunlar kültürel anlamda çok hızlı bir etkileşim içinde paylaşım yapabilmektedirler. Zannedilenin aksine gündemden kopmuş olmadıkları gibi sadece yaşadıkları ülkenin değil dünya genelinde olan olayları da takip etmektedirler. Bu kuşak; online kuşağı, teknoloji kuşağı, Facebook kuşağı, dijital kuşak, app kuşağı olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca diğer kuşaklar hiç bu kadar farklı isimlerle anılmamıştır (Dolot, 2018). Dolot çalışmasında Z kuşağının farklı yazarlara göre farklı tarihler ele alınarak değerlendirildiğini ve bu tarihlerin: 1990 yılı ve sonrası doğanlar, 1990-1999 yılları arası doğanlar, 1991-2000 yılları arası doğanlar, 1993-2012 yılları arası doğanlar, 1993-2005 yılları arası doğanlar, 1995 yılından sonra doğanlar şeklinde olduğunu ifade etmektedir.

Birbirinden farklı dönemlerde yaşamış toplumların davranış özelliklerinde kendi içlerinde benzerlik gösterirken diğer dönemde yaşayanlara göre önemli ayrımların bulunması kuşakların toplumsal olarak değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Böylece değerlendirme yapılırken dönemin ruhuna göre daha objektif sonuçlar yakalanabilir. Özellikle Z kuşağının etkili olduğu günümüzde toplumsal değerlerin hızla boyut değiştirdiği gözlenmektedir. Aile içi iletişim azalmakta, elektronik cihazlar zevke göre tüm aile bireylerinin elinde adeta bir uzuv gibi yapışık hâle gelmektedir. Sadece Z kuşağı değil hane halkının hemen hepsi teknolojik araçlarla bütünleşik yaşamaktadır. Bu durum ister istemez aile içi ilişkilerden sosyal hayata ve akabinde siyasete kadar yansımaktadır. Tarihe bakıldığında kuşak çatışmalarının hep var olduğu gözlemlenirken yeni gelen kuşakların bir öncesine göre daha ilerlemiş ve gelişmiş bir biçimine rastlanmaktadır. Bu çalışmada amaç; Z kuşağının siyaset algılarını analiz etmeye yöneliktir. Tabii bunun için önce Z kuşağını anlamak gerekmektedir.

Batılı uzmanlar Z kuşağının hem gerçek dünyada hem de sanal dünyada çok kolay iş yapabilecek düzeyde olduğunu ifade etmektedirler. Ancak önceki kuşaklara göre oldukça farklı bir dünyaları oldukları için daha bağımsız ve özgür olabilecekleri işleri talep etmektedirler. Twitter kullanarak duygu ve düşüncelerini paylaşan, internet forumlarına katılan, özellikle Instagram, Pinterest ve Snapchat gibi sosyal medya mecralarında fotoğraf ve video paylaşan bu kuşak, televizyonu pek tercih etmemektedir. Çünkü izlemek istedikleri yapımları Netflix, Amazon Prime, MUBI, BFI, Indieflix, Spuul gibi platformlardan izlemektedirler.

Z kuşağı internet kanalıyla tüm bilgilere çok kolay erişebilmektedir. Ancak bu kuşak ezber yapma konusunda zayıftır. Sürekli online oldukları için bilgiye zaten kolayca erişebileceklerini bildiklerinden ezber yaparak zihinlerini yormayı anlamsız bulmaktadırlar. Bu kuşak öğrenme yeteneğini zor geliştirmektedir. Bunun asıl sebebi bilginin çok oluşu ve sürekli değişmekte olduğuna inanmalarındadır. Bu sebeple bilginin akılda oluşması belli bir süreye ihtiyaç duyduğundan bu kuşağın bireyleri bu kadar zamanı harcayamayacak kadar sabırsızdırlar. Öğrenme yeteneği olmadığında bu büyük hacimli bilgi dünyasında insan kaybolmaktadır. Sanal dünyadan gerçek dünyaya geçiş olduğunda ise sosyal ilişkilerde bozulma görünmektedir. Z kuşağı basit günlük olaylar karşısında çözüm üretmemektedir (Csobanka, 2016). Aynı zamanda istikrardan hoşlanmayan bu kuşak, her an iş değiştirme eğiliminde olabilirler. Rutinden hoşlanmazlar. Genellikle serbest meslek seçme eğilimindedirler. Z kuşağı önceki nesillere nazaran aile ilişkilerinde oldukça zayıftırlar. Zekidirler ama duygusal zekaları yeterince gelişmemiştir. Bunun sebebi ise gerçek sosyal hayatta bile teknolojiye bağımlı yaşamalarından kaynaklanmaktadır. Gerçeklik algıları sanal dünya ile iç içe geçmiştir. Bilgiyi çabuk öğrenme çabuk unutma eğilimindedirler. Duygusal anlamda ise bilgiyi işleme

kapasiteleri oldukça düşüktür. Hiçbir işe tam konsantre olamamaktadırlar. Aynı anda birden fazla uyarıcıya maruz kaldıkları için zihin basit düzeyde işleme kabiliyeti geliştirebilmiştir. Çoklu görev sebebiyle ezber yapma uzun süreli kalıcı öğrenme gibi işlemler bu kuşak için oldukça zordur. Bu kuşak narsist¹ kişilik özellikleri göstermektedir (Tari, 2011:105). Yine Tari'nin ifadesine göre asıl istedikleri dijital ayak izlerini başkalarına bırakmaktır. Z kuşağının etik ile ilgili yorumunu yapan Pieper ise, ahlak yönünden bu kuşağı zayıf bulmaktadır (Pieper,1999:76). Tari'ye göre "özellikle gençlerin online oldukları sürece dijital sansürün uygulanmaması sebebiyle her yaşta insanın her siteye kolayca ulaşabilmesi bu kuşağın etik yapısını bozmuştur (Tari: 2011:105). Etik, uyulması ve uyulmaması gereken davranışlar bütünü olarak tanımlandığında (Özturan, 2011) Z kuşağının daha çok uyulması gereken kurallara uymadığı belirtilmektedir. Bu kuşakta uyku problemleri kronik hâle gelmiştir. Sosyal medyanın çok fazla etkisinde olan bu nesil, ünlüleri ve fenomenleri takip ettiğinden rol model olarak önceki nesillerdeki gibi ebeveynlerini veya öğretmenlerini değil bu bireyleri örnek almaktadırlar.

Bu çalışma kapsamında mülakata katılan Z kuşağı mensuplarında tespit edilen özelliklerden en ilgi çekici olanlardan biri de okuma alışkanlıklarındaki değişikliklerdir. Mülakat yapılan grup, geleneksel okuma yöntemlerini terk ederek dijital okumayı tercih etmektedir. Yeni okuma tekniklerine bakıldığında çoklu okuma yapıldığı aynı anda dijital olarak bir çok bilgiye geçiş yapılarak farklı kaynakların daha kısa zamanlı okunduğu verisine ulaşılmıştır. Geleneksel okuma alışkanlıkları doğrusal olmasına rağmen yeni dönem okuma alışkanlıkları sıçrallamalı olarak yapılmaktadır. Geleneksel okumalarda metnin tamamını anlamaya yönelik bir tutum izlenirken yeni okuma durumunda parçalı yapıdaki kısa metinlere odaklanılmaktadır. Görsel yapılar önemlidir ve yazıların kısalığı makbuldür. Z kuşağı sabırsız ve tüketici bir yapıdadır. Geleneksel okuma yapan kuşaklar sessizlik ve derin konsantrasyon ararken dijital çağın bireyleri daha hızlı ve kısa süreli yüzeysel okumalar yapmaktadırlar. Csobanka 2016 yılında yaptığı çalışmada edebiyat öğretmeni olmasının da katkısıyla Z kuşağını incelemiş ve diğer kuşaklarla farkıyla birlikte ayrıntılı bir inceleme yapmıştır. Bu çalışmada Csobanka Amerika'da Z kuşağındaki gençlerin yüzde yetmiş sekizinde akıllı telefon olduğunu ve bu gençlerin onda dokuzunun bağımlı olduğunu ifade etmektedir. Bu gençler sohbet sitelerini uyuşturucu olarak nitelendirmektedirler ve bu sebeple sitelerden bahsederken "drug" yani "uyuşturucu" kelimesini kullanmaktadırlar (Csoblanka, 2016). Amerika için yapılan bu çalışma küreselleşmenin de etkisiyle aslında dünyanın büyük bir bölümüne yayılmış durumdadır. Üstelik sadece Z kuşağı değil X ve Y kuşakları bile teknolojiye karşı bağımlılık geliştirmektedirler. Ontolojik açıdan bakıldığında ise artık bireylerin varlığı neredeyse çevrimiçi olmaya bağlıdır. Çünkü çevrim içi değilseniz "yoksunuzdur". Teknoloji çağı hem büyük bir topluluğun parçası gibi hissettirirken aynı anda derin bir yalnızlık duygusu da oluşturmaktadır.

Z Kuşağı ve Siyaset

Günümüzün en önemli konularından biri Z kuşağı ve siyaset ilişkisidir. Özellikle Z kuşağının hangi siyasi partiye oy vereceği merak konusudur. Bu konunun önemli olmasının sebebi özellikle ülkemizde 2023 yılında yapılacak seçimlerde 2000 yılından sonra doğan seçmen sayısının 5 milyon 940 bin 916 olmasıdır (Molnar, 2016). Bu sayı, siyasi partiler için önemli büyüklüktedir. Bu sebeple siyasetçiler bu yeni ve kendilerinden farklı olan kuşağı anlamaya ve oylarına talip olmaya çalışmaktadır. Yapılan alan araştırmalarının çoğunda Z kuşağının rijit partiler yerine daha esnek partileri tercih ettikleri görülmektedir. Z kuşağının toplumsallaşması

¹ Narsist kelimesi Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre "özseverlik" anlamına gelmektedir.

önceki kuşaklara göre biçim değiştirerek sanal dünyada olduğundan haberleşme ve bilgi aktarımı oldukça hızlıdır. Siyasi partileri kendi dinamikleriyle ile özdeşleştirerek destekleme eğiliminde olan gençler oy toplamaya çalışan klasik partilerin dışında kendi sorunlarına odaklanan ve bu kuşağı gerçekten ciddiye alan daha hoş görülü partileri destekleme eğiliminde olduklarını ifade etmektedirler. Hepsi siyasete ilgi duymasa da ilgi duyan Z kuşağının bir kısmı partilerin gençlik kollarında görev almaktadırlar. Ancak yine de siyasi parti içinde kendi taleplerini ve vaatlerini dile getirmekten ziyade destekledikleri partinin propagandasını yaparak kendi potansiyellerini geri plana atmaktadırlar. Bir yandan farklı ve güçlü görünen Z kuşağı bir yandan eski kuşakların nüfuzundan tam olarak çıkamamaktadır. Siyasi parti örgütlenmelerinin dışında kalanlar ise kendilerini belirgin bir ideolojiye yakın hissetmemekle birlikte daha evrensel değerlere bağlı görünmektedirler. Önceki dönemler için geçerli olan buyurganlık, otoriterlik, katı tutumlu siyaset, bu dönem gençlerinin tasvip etmediği tutumlardır. Özellikle modern ailelerde büyüyen gençler, dijital toplumdaki önceki gençlerin ebeveynlerinin siyasi görüşlerini benimsediği dönemden oldukça farklı olarak kendi fikirlerinin ve siyasi görüşlerinin anne babalarını etkileyeceğini savunmaktadırlar. Z kuşağı, Bauman'ın Akışkan Modernite Teorisi'nde bahsettiği üzere (Bauman, 2017:140), modernite içindeki katı olan tüm fikirlerin sıvı evreye geçmesi gibi siyasi anlamda biraz daha esnek, sınırları keskin olmayan birtakım fikirleri desteklemektedir. Yaptığımız mülakata katılan Z kuşağı katılımcıları genel olarak eski fikirlerin işe yaramadığı, geleceğin kesin bir şekilde belirlenemeyeceği kanısındalar. Ancak sosyo-ekonomik durumları ve yetiştikleri çevre bazında bunun tam tersini savunan bir grup da mevcuttur. Özetle Z kuşağının seçmen davranışları geleneksel ailelerin yetiştirdiği gençler hariç "seçmen çizgisizleşmesi" bağlamında değerlendirilmektedir. Siyasetten uzak kalan gençler için internet üzerinden sürekli akan haberler akıllarında sürekli farklı partilere sempati veya antipati duymalarına neden olmaktadır. Aslında manipüle edilmek istemeyen Z kuşağının çoğu yoğun bir sosyal medya bilgisi yağmuruna tutulmuş görünmektedir. Bu sebeple gelecek seçimlerde siyasi partilerin hedefi bu kararsız seçmen olarak görülen Z kuşağını hedef kitle olarak belirlemek olacaktır.

Z Kuşağı ve Seçmen Davranışları

Yoğun bir biçimde bilgi bombardımanı altında kalan Z kuşağı, yapılan mülakatta görüldüğü üzere konsantrasyon eksikliği yaşamaktadır. Aniden gelen her türden bilgiye maruz kalıp aynı hızla başka bilgiye geçiş yaparken bir türlü bütüncül düşünemez hâle gelmektedir. Ancak bu kuşakta istisnai bir grup, eğitilmiş ailelerde ve sosyo-ekonomik durumu daha üst düzeyde olan çevrelerde yetişmiştir ki bu grubun farkındalığı ve politik bilinci diğerlerine nazaran daha çok gelişmiştir. Parçalı bir yapı ortaya koyan Z kuşağı bireylerini genellemek bu bağlamda pek mümkün görünmemektedir. Bu kuşağın seçmen davranışlarının nasıl olacağı merak konusudur. Bu sebeple hem bu teknoloji kuşağını yakından incelemek hem de seçmen davranışları hakkında bir veri oluşturabilmek adına bu çalışma yapılmaktadır.

Seçmen Davranışları

Seçmenler kişisel tercihlerinden yola çıkarak oy kullanmaktadır. Ancak seçimler yapıldıktan sonra tüm bu bireysel kararların toplamı sandığa yansımış olmaktadır. Büyük kitlelerin temsilcileri tek tek bu bireysel taleplere cevap veremeyeceği gibi toplumun her türlü talebini de karşılayamamaktadırlar. Temsilci aynı zamanda kendi çıkarlarını da gözetmeye devam etmektedir. Temsilci ve temsil edilenler genellikle aynı tutumu gösteremezler. Ancak yine de temsil kavramı, demokrasilerin önemli bir koşuludur. Demokratik birçok devlet, temsilin soyut bir kavram olduğunu bilir ve halk iradesini kimi zaman vesayet kimi zamansa velayet aracılığıyla iktidara yansıtmaya çalışır. Örneğin vesayet modelinde seçmenler bireysel tercihlerden çok, kamu yararını gözetecek temsilcileri seçme eğilimindedirler. Vesayet

modelinde temsilci liderlik özellikleri göstermektedir. Seçmen görüşlerinden çok halkın kolektif çıkarlarını temsil eden liderin onlar için en iyi olanı yapacağı varsayılır. Vekalet modelinde ise vesayet modelinin tam tersine temsilci seçmenlerin görevlendirdiği bir bireydir ve çok önemi yoktur. Bu bağlamda liderlik vasıfları göstermesi de gerekmemektedir. Bu modelde temsilcinin görevi temsil ettiği seçmenlerin çıkarlarını savunmak ve onların isteklerini yerine getirmeye çalışmaktır. Vekalet modeli vesayet modeline göre seçmen fikirlerini önemseydiği için daha eşitlikçi bir modeldir ve siyasi partiler, halk ve devlet iktidarı arasında köprü kurmaktadır.

1.Siyasal Temsil

Demokrasilerin en önemli özelliği temsile dayalı olmalarıdır. Halk, siyasi temsilde kendini temsil edecek lidere oy vererek kendisi için iktidar yetkisini devreder. Demokratik toplumlarda temsil, seçimler yoluyla gerçekleşmektedir. Bu seçimler serbest biçimde yapılırken aynı zamanda eşit oy hakkını vermek suretiyle demokrasinin şartları da yerine getirilmektedir. Seçim yaşına gelen vatandaşların oy kullanması hem siyasi hak hem de ödevdir. İktidarların meşru hâle gelmesi için adil seçimlerin yapılması oldukça önemlidir. Siyasal sistemlerde özellikle seçmenler, siyasi partilerin ikna etmesi gereken topluluklardır. Dijital çağın başlamasıyla birlikte “Z kuşağı” olarak adlandırılan yeni nesil, siyasi kültürü değiştirme potansiyeline sahip bir bakış açısı geliştirmiştir. Bu kuşaktan önce var olan X ve Y kuşaklarının oy verme eğilimleri siyasi partiler için daha öngörülebilir nitelikteyken Z kuşağının davranışlarının genellikle değişken olması sebebiyle siyasi eğilimleri de tam olarak belirlenememektedir. Siyasi partiler bu kuşağın taleplerine kulak vermek ve onları anlamak durumundadırlar. Çünkü özellikle ülkemizde beş milyona ulaşan bir potansiyel Z kuşağı seçmeni mevcuttur.

Oy verme davranışı birçok faktöre dayanmaktadır. Şöyle ki; seçmenin psikolojisi, yaşadığı toplum, ekonomik durumu, aile yapısı, eğitimi, mesleği bu faktörlerden birkaçıdır. Bunun yanı sıra seçmen davranışları için bazı kuramlar geliştirilmiştir. Bu kuramlar:

1.Sosyalleşme Kuramı

2.Parti Kimliği Kuramı

3. Sosyolojik Kuram

4.Kitle Kültürü Kuramı

5. Akılcı Seçim Kuramı olarak sayılabilir.

Seçmen kimliğinde belirli bir partiye sadakat duygusu gelişmemektedir. Seçmen pragmatik davranarak kendine fayda sağlayacağını düşündüğü partiye oy vermektedir. İçinde bulunulan dijital dönemle birlikte siyasi kültür de değişiklik göstermektedir. Kültür, sosyal yaşamın en önemli dinamiklerinin birleşimidir. Ayrıca insanlar tarafından oluşturulan ve zamanla gelenekselleşen bir yapıdır. Sosyo-kültürün değişmesi doğrudan siyasete de yansımaktadır. Siyasal partilerin amacı seçimlerde iktidarı ele geçirmek olduğundan, parti örgütleri bir bütünlük içinde bu hedefe odaklanacak biçimde seçim kampanyalarına hazırlanırlar. Seçmen davranışını yönlendirmeye çalışarak seçimi kazanmak için çeşitli yöntemler geliştirirler. Seçim sandığında oy toplamak nihai amaçtır. Ancak siyasi partiler nasıl propaganda yaparsa yapsın seçmenin davranışını bir aşamaya kadar etkileyebilirler. Çünkü oy verme işlemi çok farklı duygu ve düşüncelerin toplamından oluşmaktadır.

Sosyoloji ve siyaset bilimi üzerine çalışan bilim insanı Andre Siegfried, 1913 yılında seçimler üzerine ilk ciddi araştırmayı yapmıştır. Fransa’da on beş farklı seçim bölgesindeki seçmen davranışlarını inceleyen Siegfried, yerleşim yerinin oy verme davranışı üzerine etkili olduğunu analiz etmiştir. Fransız siyaset biliminin doğum belgesi olarak nitelendirilen bu çalışmada Siegfried’in kavramsallaştırması üzerinde felsefe öğretmeni İzoulet’in fikirleri, Seignobos’un politik psikolojide gerçekçiliğe ilişkin öğretisinin ve Vidal de la Blache’nin “tarihsel coğrafya bilgisinin” büyük katkısı olmuştur (Scot, 2021,s.22).

Seçmen davranışları yukarıda da değinildiği gibi beş kategoride incelenmiştir:

Siyasal Sosyalleşme Kuramı: Bireyler toplum içinde ister istemez sosyalleşirler ve çevreye uyum sağlarlar. Siyasal sosyalleşme ise bireyin toplumsal yapı içindeki siyasi görüşlere uyum sağlamasıdır. Siyasal kurallar ve davranışlar birey tarafından içselleştirilir. Bireyler çocukluktan itibaren siyasallaşmaya başlarlar. Kültürel olarak aktarılan siyasi fikirler ve tutumlar zaman geçtikçe bireyin siyasi yönden gelişmesiyle şekil değiştirebilir. Özetle insanı siyasallaştıran dönem, siyasal sosyalleşme olarak adlandırılır (Doğan, 2011).

Parti Kimliği Kuramı: Bu kurama göre seçmenin hangi partiyi desteklediği önem kazanmaktadır. Seçmen rasyonel düşünmekten çok duygusal olarak parti liderine bağlanmaktadır ve partisinin tüm söylemlerini doğru kabul etmektedir. Uzun ve sadakat dolu bir bağın kurulması ailede başlamaktadır. Kişi ailesinden sonra girdiği diğer sosyal ortamlarla siyasi tarafını seçmektedir. Ailenin politik görüşü doğrudan çocuğa yansır ve ilk toplumsal siyasallaşmasını yaşayan çocuk ileride edindiği siyasi görüşe ve bu görüşü savunan siyasi partiye sıkı sıkıya bağlı kalmaktadır. Sonuç olarak ailesinin oy verme davranışını örnek alarak ailesiyle aynı siyasi partiyi desteklemektedir (Ünal, 2016).

Sosyolojik Kuram: Bu teoride bireyin yaşadığı toplumsal grup, oy verme davranışını yönlendirmektedir. Faydacı bir yaklaşım güden birey, grup menfaatlerini korumaya odaklanır. Oy verme işlemi aileden çok dış çevredeki grup dinamiklerinden etkilenir hâle gelmiştir. Örneğin etnik ve dini yapı, ait olunan sosyal sınıf ve cinsiyet gibi faktörler oy verme davranışının belirleyicileri olmuştur (Heywood, 2019:241-246). 1944 yılında Kolombia Okulu üyeleri Amerikan Başkanlık seçimi için bir çalışma yürütmüşler ve oldukça şaşırtıcı sonuçlara ulaşmışlardır. Bu çalışmada medyanın seçimlerdeki gücünü göstermeyi amaçlamışlar ancak oy verme davranışlarındaki asıl faktörlerin sosyal grup dinamiklerine ve etnik yapılara bağlı olduğunu görmüşlerdir. Gözlemlenen gruplar, destekledikleri siyasi partileri kendileriyle özdeşleştirerek partilerin yanlışlarını görmemeyi tercih etmişlerdir. Özellikle bu araştırma sonuçlarına göre, gelenekçi bir tutum izleyen seçmenler rasyonel davranmamışlardır (Ünal, 2016). Çalışmada eğitim, gelir durumu ve yerleşim yerinin oy vermede etkin rol oynadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca bu teoriye göre toplumsal sınıfların oy verme davranışları incelendiğinde burjuvanın sağ partileri, işçi sınıfının ise sol partileri destekledikleri varsayımı geçerliliğini korumuştur.

Akılcı Tercih Kuramı: Akılcı tercih kuramında bireyin çıkarları ön plandadır. Bir siyasi partinin geçmişten bugüne yaptığı tüm eylemler bireyin hafızasında yer etmektedir. Seçim zamanı geldiğinde ise birey kendine en uygun olan partiye oy vermektedir. Bu oy verme eyleminde içinde bulunduğu sosyolojik yapılardan çok kişisel tercihleri ön plana çıkmaktadır (Heywood, 2019:355). Bu kurama göre bireyler oy verdikleri parti ya da lider hakkında birçok bilgiye sahiptirler. Özetle seçmenler oy verecekleri partileri kendi fikirlerine uygun olmasına ve çıkarlarını savunmasına göre seçerler. Seçmen eğer oy vereceği parti kazanacak gibi

görünyorsa kesinlikle ona oy verirken kazanamayacak gibi görüldüğünde kazanmasını istemediği parti seçilmesin diye desteklemediği parti bile olsa oyunu muhalefetten yana kullanır. Bu kuram Anthony Downs tarafından ortaya atılmıştır. Downs, seçmenin oy verme işinde tamamen akılcı davranıp çalışan ve güvenilir partilere oy vereceğini ifade etmektedir. Bu kuramın en büyük eksikliği seçmenin oy vereceği parti veya adayla ilgili doğru ve eksiksiz bilgiye sahip olamayacağı gerçeğidir. Adaylar seçmenlerin kendi çıkarlarına göre oy vereceklerini bildiklerinden zaman zaman ideolojik söylemler yerine, seçmenin duymak isteyeceği şeyleri söyleyerek oy potansiyellerini arttırmaya çalışabilirler. Downs, seçmenin seçim sonucunu değiştirmek için bilgiye ihtiyacı olduğunu ancak seçmen oy verme sonucunda bir bedel ödeyecekse bu bedelin kendi çabasına bağlı olacağını ifade eder. Ardından “O zaman da bu bedeli en aza indirmek için en iyi yol cahil kalmaktır” diyerek daha önce seçmenin rasyonel davrandığını ve bilgi topladığını belirten Downs kendine yöneltilen eleştire bir anlamda onay vererek fikrini değiştirmiştir (Downs, 1957).

Bu kurama göre bireyler farklı bir yöntem kullanarak daha pratik davranıp kanaat önderi seçerler. Bu önderlerin beyanlarına dayanarak oy verme işlemini yerine getirirler. Bu tutum sayesinde bireyler kendileri bilgi edinmek zorunda kalmazlar. Parti programlarını okumazlar ancak kanaat önderi ne derse onun sözlerine güvenirler. Kanaat önderlerine göre oy verme davranışı “sosyal taklit teorisi” ile açıklanabilir. Fransız toplumbilimci Gabriel Tarde, bu teoremi ilk ortaya atan bilim insanıdır (Çebi, 2012). Bu teoriye göre toplum birbirini etkileyen ağlardan meydana gelmektedir ve taklit sayesinde bir bütün olup sürdürülebilir bir hâl alır. Önemli fikirler ve yenilikler seçkinler tarafından ortaya atılır. Toplumda daha alt konumdakiler tarafından taklit edilerek bu fikirler kolaylıkla benimsenir.

Akılcı kuramda bir diğer yöntem ise bireylerin hayatta en çok önem verdikleri konulara yönelen siyasi partiyi desteklemeleri şeklinde ortaya çıkar. Örneğin tarımla uğraşan bir çiftçi tarımı destekleyen bir partiye, işçiyse sol partiye, çevreciyse çevre politikalarını ön planda tutan bir partiye oy vererek diğer ayrıntılara önem vermemektedir. Seçmen davranışlarını etkileyen en önemli araçlardan biri medyadır. Çünkü birey siyasi partilerle ilgili bilgiye medya kanalıyla ulaşmaktadır. O halde partiler medyatik güce erişmeyi hedefleyeceklerdir. Akılcı tercih teorisinde toplumsal değil, bireysel tutumlar önemlidir. Bireyin faydasına olan verilere ulaşıldığında parti, söylemlerini ona göre biçimlendirerek oy potansiyelini arttırmaktadır.

Kitle Kültürü Kuramı : Oy verme davranışını açıklayan kuramlardan biri de “kitle kültürüdür”. Bazı kaynaklarda “hâkim ideoloji modeli” olarak da ele alınan bu son kurama göre bireylerin seçmen davranışları manipüle edilerek belli bir alana çekilmektedirler. Bireyler özellikle kitle iletişim araçları kanalıyla yönlendirilmektedir. İktidarları elinde bulunduran güçler, kitle iletişim araçlarını hem gündem belirleme hem de kamu politikalarını oluşturmak için kullanırlar. Hâkim ideoloji, toplumun politik fikirlerini yönlendirmektedirler (Korkmaz 2020).

Kitle kültürünü oluşturmada en önemli araç medyadır. Ana akım medya gücünü zamanla sosyal medyaya bırakmaya başlamıştır. Yani oy verme davranışını eskiden ana akım medya etkilerken şimdilerde sosyal medya etkilemektedir. Dünyadaki teknolojik gelişmeler özellikle Z kuşağı seçmenlerini yoğun biçimde etkilemeye başlamıştır. Siyasetçiler bu bağlamda hedef kitlesi olarak bu kuşağa ulaşmanın yolunun sosyal medya kanalıyla olduğunu fark etmişlerdir. Bu sebeple bu çalışmada asıl konu Z kuşağının seçmen davranışlarına yönelik tutumlarını anlamak olduğundan kitle iletişim araçları kuramı diğer kuramlara göre daha baskın biçimde önem kazanmaktadır.

Siyasetin pazarlama konusu olması 1950’li yıllardan sonra hız kazanmıştır. Özellikle 1956 yılında Stanley Kelley tarafından başlatılan ilk akademik çalışmalar politik pazarlamaya karşı ilgiyi arttırmıştır (Alp ve Akkılıç, 2020). Özellikle kitle kültürü politik pazarlamada oldukça başat bir kavramdır. Çünkü büyük kitlelere medya kanalıyla ulaşılır ve manipülasyon teknikleri kullanılarak seçmenler istenilen forma kolayca dönüştürülür. Kültürün bileşenleri: inançlar, normlar, değerler, teknoloji, dil ve simgelerdir. Bunlardan hangisi ön plana çıkarılacaksa medya onun üzerine gündem oluşturmaktadır. Bu şekilde seçmen davranışları yönlendirilmektedir.

2. Seçmen Çizgisizleşmesi

Seçmenler bazı etkenler sonucunda destekledikleri partiyi seçim dönemlerinde değiştirebilirler. Özellikle 1990 yılından sonra bir istikrarsızlaşma göze çarpmaktadır. “yüzer-gezer” oy olarak bilinen istikrarsız oyların sebebi çağın gerçekliğinden uzak kalan parti yapıları olmaktadır. Toplum yapısı değiştiğinde toplumsal talepler de değişmektedir. Ancak donmuş, rijit partiler bu değişime ayak uyduramadıklarında seçmenle siyasi partiler arasında ortaya uyumsuzluk çıkmaktadır. Özellikle gençlerin yeni koşullarda dijitalleşmesi sonucu bir önceki kuşaklara göre siyasetten beklentileri farklılaşmaktadır. Eğer partiler yeni söylemler geliştiremezse Z kuşağının oylarını alamayacaklardır.

Z Kuşağının yapılacak ilk seçimlerde olası seçmen davranışlarına ilişkin alan araştırması: Mersin ili örneği

Yapılan çalışmada Mersin ilinden seçilen örneklemde Z kuşağının olası seçmen davranışları nitel mülakat tekniği ile değerlendirilmeye çalışılmıştır. Mülakatlar Mersin iliyle sınırlandırılmış olup farklı sosyo-kültürel yapılarıdaki Z kuşağı gençleriyle yapılmıştır. Mülakatlarda görüşülen kişiler genel olarak Mersin ilinde doğmuş olsalar da göç ile Mersin’e yerleşen katılımcılar da mevcuttur. 18 kişiden oluşan katılımcılar 18-21 yaş aralığındadırlar. Katılımcıların gelir düzeyleri gerek çalışanlar gerekse ailesinden aldıkları harçlıklar bazında 0-3000 TL civarındadır. Katılımcılar farklı sosyo-ekonomik çevrelerden rastgele seçilmişlerdir. Önceden tanışma fırsatı bulunan katılımcılarla mülakat daha uzun sürmüştü, tanışma fırsatı bulunmayan katılımcılarla mülakat daha kısa sürmüştür. Mülakatlar iki ay içinde gerçekleştirilmiştir. Birbirinden farklı alanlarda deneyimleri olan bireylerle bir araya gelerek Z kuşağı seçmen davranışlarının çeşitliliği hakkında bilgi edinilmek istenmiştir. Yüz yüze mülakat yöntemi tercih edilmiştir. Görüşmeler ortalama on-on beş dakika kadar sürmüştür. Ses kaydı alınması istenmediği için konuşulanlar not alınarak veri hâline getirilmiştir. Bazı görüşmeciler çalışmada isminin kullanılmasına izin vermiş olup bazı görüşmeciler izin vermemiştir. Dolayısıyla mülakatlarda gerçek isimlerin kullanılmamasına karar verilmiştir.

Bu araştırmanın hipotezi:

1. Z kuşağı seçmenleri, her ne kadar sanal dünyadan etkilenseler de farklı sosyo-ekonomik ortamlarda birbirilerinden farklı politik davranış sergilemektedirler. Geleneksel ailelerden gelen gençler veya ekonomik olarak daha aşağı gruplarda olan gençler ailelerinin izinden giderek milliyetçi veya dini politika yapan partilere oy verme eğilimindedirler. Ancak özellikle modern ailelerde yetişen Z kuşağı gençlerinin sosyal demokrat partilere karşı eğilimi olduğu görülmektedir.
2. Z kuşağından olup geleneksel ailelerden gelmeyen gençler, yüzer-gezer oyları ile “seçmen çizgisizleşmesi” kavramına uyumlu tutum göstermektedirler. Fikirleri esnek olan bu kuşağın büyük bir kesiminin kitle iletişim araçlarından etkilendiği ve ayrıca bireysel olarak da faydayı maksimize etme eğiliminde olduğu görülmektedir

3. Siyasal manipülasyon için en etkili araç internet üzerinden erişilen kanallardır. Özellikle sosyal medya Z kuşağı için oldukça önemlidir.

Mülakatlarda başlangıçta birtakım sorular hazırlansa da konuşmanın akışına göre konu genişlediğinden zaman zaman sorulara bağlı kalınamamıştır. Ancak genel olarak sorulan sorular aşağıdaki gibidir:

- 1.Kendinizi Z kuşağı bağlamında tanımlar mısınız?
- 2.Z kuşağının en belirgin özelliği nedir?
- 3.Politikaya karşı ilgi duyuyor musunuz?
- 4.Ailenizle benzer politik görüşlere mi sahipsiniz?
- 5.Eğer görüşleriniz farklıysa onların görüşlerini sizce değiştirebilir misiniz?
- 6.Belli bir siyasi yapılanmanın içinde misiniz?
- 7.Politik bilgilere hangi kanaldan ulaşırsınız?
8. Sosyal medya, politik fikirlerinizi etkiliyor mu?
- 9.İçinde yaşadığınız toplumun politik tutumları sizin görüşünüzü etkiler mi?
- 10.Politik olarak yüz yüze görüşmeler mi yoksa sanal ortamda olan iletişimler mi siz daha çok etkiler?
- 11.Televizyon, radyo, gazete ve internetten hangisi sizi politik olarak daha çok etkiler?
- 12.Seçim için yapılan propagandalar sizin siyasi parti tercihinizi etkiler mi?
- 13.Gelecekte umutlu musunuz?
- 9.Ne tarz politikacılara karşı sempati duyarsınız?
- 10.Ne tarz politikacılara karşı antipati duyarsınız?
11. Siyasette en önem verdiğiniz konu nedir?
- 12.Desteklediğiniz siyasi parti var mı yoksa oy vereceğiniz partiye seçim günü mü karar vereceksiniz?

Mülakat yapılan Bilgisayar Programcılığı bölümünden Utku mülakat sorularına aşağıdaki cevapları vermiştir:

“Z kuşağı olarak kendimi tanımlarsam, uzun süre oyun bağımlılığım vardı. Çevremdeki birçok arkadaşım da benim gibiydi. Ailemin zoruyla onlarla ilişkiyi kestim. Bence Z kuşağının en önemli özelliği telefon bağımlısı olmamız. Politikaya karşı özel ilgim yok fakat internette karşımıza çıkan haberleri görüyoruz. İster istemez gündemi takip edebiliyoruz. Ailemin politik görüşlerine katılmıyorum. Zaten baskıcı oldukları için politik fikirlerimi onlara söylemem. Benim görüşlerim farklı ve babamın politik görüşlerini değiştirebileceğime inanıyorum. Ancak annem çok katı. Onun fikirlerini değiştiremem. Belli bir politik yapılanmada görev almıyorum. Politika sıkıcı bence. Ailemin değil ama arkadaşlarımla politik görüşlerinden etkileniyorum. Sanal ortamdan da etkileniyorum. Ben pek televizyon izlemediğim için en çok internetten etkileniyorum. Gazete okuma alışkanlığım yok zaten. Ben esnek politikacıları severim. Katı ve otoriter olmayan gençleri düşünen birine oy vereceğim. Politikacılara güvenmiyorum. Sürekli başka şeyler söylüyorlar. İnternette söyledikleri şeylerin videoları var. Bir süre önce söylediklerini inkâr edip bambaşka şeyler söylüyorlar. Tam desteklediğim bir siyasi parti yok ama aşağı yukarı fikirlerini beğendiğim bir parti var. Seçim zamanı herhalde o partiye oy veririm”.

Sigortacılık bölümü mezunu Süleyman yapılan mülakatta görüşlerini aşağıdaki biçimde sunmuştur:

“Z kuşağı denilince elinden telefon düşmeyen boş insanlar anlaşılıyor, ama bence öyle değil. O telefon sayesinde her şeye ulaşabiliyoruz. Bizden önceki nesil de gazete okuyan her şeyi bilen insanlar değildi bence. En azından benim çevremde pek böyle insanlar görmedim. Ama biz sosyal medyada karşımıza bir bilgi çıksa hemen internetten hızlıca araştırmaya başlıyoruz. Sadece boş boş gezinmiyoruz. Her şeyin de farkındayız. Politikaya aşırı ilgi duyduğumu söyleyemem. Çok bilgim de yok. Ancak milli değerlerime önem veririm. Ailem bizi öyle yetiştirdi. Bundan da çok gurur duyarım. Sosyal medyada eğer benim fikirlere yakın şeyler çıkarsa hemen okurum. Karşıt fikirlere saygım var. Ama tahammül edemediğim de oluyor. Politik bir yapılanmanın gençlik kollarındayım. Asıl bilgiyi partide ediniyorum. Seçim zamanı yapılan propagandalar desteklediğim partininse olumlu etkilenirim. Ben televizyon ve internette daha çok vakit geçirdiğimden politik olarak bu iki araçtan etkilenirim. Gelecekte bazen umutluyum bazen ekonomik anlamda umutsuzum. Yine de bu günümüze de şükür. Ben otoriter yapılı, güçlü politikacılara sempati duyarım. Onların dediklerini yapacak güçte olduğuna inanırım. Benim siyasi fikrim belli kolay kolay değişmez. Ailemin fikrini değiştirmekten ziyade onlarla aynı görüşte olduğum için ben eksik bildikleri varsa onu da evde anlatır onlara aktarırım. Siyasette en önem verdiğim konu ekonomi. Çünkü cebinizde paranız yoksa dışarı adım bile atamazsınız”.

Sosyoloji bölümünden Sude, yapılan mülakatta görüşlerini aşağıdaki gibi ifade etmiştir:

“Z kuşağı bence ikiye ayrılıyor. Bir bölümü sosyal medya fenomenlerini taklit eden ve dış görünüşten başka bir şeye önem vermeyenler, diğerleri ise hayatı ciddiye alan okuyup araştıranlar. Ben kendimi ikinci gruptan görüyorum. Gerçi ben de sosyal medyada boş boş vakit harcamıyor değilim ama yine de politikayı, hayatı takip ediyorum. Benim annem ve babam çalıştığı için asıl politik merakım ağabeyimden kaynaklanıyor. Ağabeyim anne-babamızın tam aksine politik fikirleri olan biri. Konuşunca ona hak veriyorum. Bazen babam tam tersi şeyler anlatıyor. O da mantıklı şeyler söylüyor. Ben politik görüşlerimi tam olarak belirleyemedim. Annem muhafazakâr birisi. Onunla hiç tartışılmıyor. Babam da bizim fikirlerimizi küçümsüyor. Ağabeyim bana bilgi veriyor ve benim de düşünmemi sağlıyor. Sosyal medyadan etkileniyoruz. Bazen de televizyondaki tartışma programlarını izliyoruz. Politik bir yapılanmada değilim ama her an girebilirim. Bu yıl sosyoloji bölümünü kazandım. Ailemden ayrı kalacağım için biraz endişeleniyorum. Bölümü okuyunca politik görüşlerimin değişebileceğini düşünüyorum. Zaten aklım karışık. Oy vermeye gidince sanırım içimden geldiği gibi davranacağım. Büyük ihtimalle ağabeyimle benzer partiye oy vereceğim. Ne tür politikacılara sempati duyarsınız demiştiniz, güvenilir olana sempati duyarım. Gelecekte yana umudum hâlâ var. En azından üniversiteyi kazandım. Siyasette de özellikle kadına şiddet konusuyla ilgili konular ilgimi çekiyor. Sosyal medya paylaşımlarımı da bu yönde yapıyorum. Farkındalığın bir parçası olmak istiyorum”.

Sueda'nın mülakatta ifade etikleri ise şu şekildedir:

“Bence Z kuşağı harika. Öz güvenli, teknolojiyi çok iyi kullanabilen, dünyayla bağ kurabilen bir kuşak. Z kuşağının hepsi böyle diyemem ama benim çevremdeki arkadaşlarım en azından böyle. Ben şanslı bir insanım. Ailem oldukça demokrat. Evde fikirlere hep saygı duyuldu. Milliyetçi bir ailem var. Vatan sevgisini bana ve kardeşime öğretiler. Annem namazını kılar, başı kapalı. Ama bize hiç baskı kurmadı. Özellikle eğitimime çok önem verdi. Her türlü kursa gittim. Kendimi tanımama ve gelişmeme olanak sağladı. Babamsa maddi manevi bize çok iyi

baktı. Dediğim gibi şanslıyım. Bu yıl dış hekimliğini kazandım. İstanbul'a gideceğim. Çok heyecanlıyım. Politik olarak milliyetçiyim. Ama üniversite hayatımın görüşlerimi nasıl etkileyeceğini bilmiyorum. Genel olarak sert tutumlu politikacılardan pek hoşlanmam. Tabi bir ağırlığı olmalı ama yine de saygılı olup güzel konuşan, ikna kabiliyeti gelişmiş olanlara karşı sempati duyarım. İnternette etkileniyorum. Gazeteyi bazen internette okurum. Açıkçası televizyon pek izlemiyorum. Siyasette önem verdiğim konu Suriyeli ve Afgan mülteciler konusu. Göç konusunun düzensiz olduğunu düşünüyorum. Desteklediğim siyasi partiden çok desteklediğim politik görüş var. Bu görüşe kim daha çok yakınsa ona oy vereceğim. Gelecekte umutluyum. Z kuşağı olarak kendimize güveniyorum”.

Bu yıl elektrik mühendisliği bölümünü kazanan Burak'la yapılan mülakattaki bilgiler aşağıdaki gibidir:

“Z kuşağı denilince özgürlük aklıma geliyor. Bence biz önceki nesillerden daha özgür ruhluuz. Toplum baskısını çok hissetmiyoruz. Belki zamanımızın çoğunu sanal alemde geçirdiğimiz için de olabilir. Birbirimize benzer türdeki insanlarla arkadaşlık kuruyoruz. Bir de havalyız bence. Sosyal medya fenomenlerinden etkileniyoruz. Bence bizim kuşağın en önemli özelliği kolay para kazanma yollarını bulmuş olmamız. Ben ve arkadaşlarım bir ofiste oturup hayatımızı oraya adayamayız. Zevkli bir iş yapmak ve çok para kazanmak istiyoruz. Gerçi bu yıl elektrik mühendisliğini kazandım. Hayat ne getirecek bilemiyorum ama illâ da bu işi yapmak zorunda değilim. Diplomamı bir alayım da. Zaten Türkiye’de kim mezun olduğu bölümünün mesleğini yapıyor ki? Ben politik fikirlerimin hepsini internette öğrendim. Merak ettiğim konularda aileme soru sordum. Yeterli bilgi veremedikleri zaman arama motoruna yazıp bir dürü şey öğrendim. İyi ki internet var. Bence başkalarının dediği gibi kötü bir şey değil. Kendimi Mersin’de sıkışıp kalmış gibi hissetmiyorum. Dünyayla bağ kurabiliyorsun. Ben “Youtuber” olmak isterdim. Birçok bilgiyi youtuberlardan öğrendim. Merak ettiğim konuyu yazıyorum. Kaliteli youtuberlar var, öyle güzel anlatıyorlar ki.

Bulduğumuz ortamda karşıt siyasi fikirler olunca ortam hemen geriliyor. Böyle olunca politik fikir savunmanın doğru olmadığını ama herkesin birbirine karşı saygılı olması gerektiğini düşünüyorum. Sanal alemde twitter kullanıyorum. Orada daha özgürüm bence. Canımı sıkan olursa engellerim. Ama gerçek hayatta daha dikkatli oluyoruz ister istemez. Siyasi kutuplaşmanın olduğu ortamlarda çok geriliyoruz. Hem özgün olmak gerekiyor hem de toplumdaki dışlanmamak için de herkes gibi davranmanın daha akıllıca olduğunu düşünüyorum. Televizyonda ve sosyal medyada algı yönetimi yapıldığının farkındayız ancak yine de etkilenmeye devam ediyoruz. İnternet üzerinden yapılan algoritmalarla dolaylı hep benzer şeylere maruz kalıyoruz. O algoritmayı kırmak ve farklı fikirleri de araştırmak istiyorum şahsen. Benzer şeyin bildirimleri gelip duruyor. Böylece manipüle ediliyoruz. Bunları da Netflix’te bir belgeselden öğrendim. Yine de kandırıldığımızı bilsek de internette kurtulmamız imkânsız bence. Politik fikirlerimde ve olası seçmen davranışlarımda kararsızım. Konsantrasyon bozukluğu yaşıyorum ve her şeyi çok çabuk unutuyorum. İz bıraktığını düşündüğüm şeyleri kısa zaman sonra unutuyorum ve yeniden karşıma çıkarsa hatırlıyorum. Bu yüzden Oy verirken sanırım bende en çok olumlu izi kim bırakırsa ona oy vereceğim. Net değilim. Ailemin politik fikrini değiştiremem ama onların dediğini de körü körüne yapmam. Özellikle bir siyasi parti reklam verirse onun çalıştığını düşünüyorum. İnternette karşıma parti reklamı çıkarsa etkileniyorum. Gelecekte umudum var ama bu ekonomik bir şey bence. Ailemin maddi imkânı olduğu için gelecekte korkmuyorum” biçiminde görüşlerini ifade etti.

Bilgisayar mühendisliğinden Yiğit mülakatta fikirlerini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Biz sanıldığı gibi internette saatlerce boş işlerle uğraşmıyoruz. Düşünüyoruz. Kitap okuyoruz ve çevremizde okuyan yoksa internette bizim gibi okuyan kişilerle bağlantıya geçip onlarla her şeyi konuşabiliyoruz. Ben bilgi anlatan güvendiğim youtuberları takip ediyorum. Bildirim gelince hemen dinliyorum. İlgimi çeken konuya o konuda ne bulsam okuyorum. Ben siyasetle ilgili en çok beni ilgilendiren kısma yönelik düşüncelerimi söyleyebilirim. Sınavlar her geçen gün zorlaşıyor ve sürekli sistem değişiyor. Kendimizi güvende hissetmiyoruz. Aşırı baskı altındayız. Üniversiteyi kazandım ama gerçekten depresyona girdim. Sürekli endişeliyim. Çevremde birçok arkadaşım da böyle. Şimdi ben tam burslu iyi bir üniversite kazandım ama sınavlarda başarısız olsam bursum yanar. Kazandığıma sevinemiyorum bile. Korkuyorum. Ama bunu çevreme belli etmiyorum. Uykumun çok kaçtığı oldu. Bir yandan sosyal medyaya bakıyorum. Millet çok keyifli. Her şeyleri var. Saçma bir video çekiyor. Yüzlerce takipçi kazanıyor. Banka hesabına para yatırıyor. Ama saygınlıkları yok. Ben hem iyi bir bölüm okumak hem de işe girince çok para kazanmak istiyorum. Bu konular kafamızı meşgul ederken hangi parti bizim fikirlerimize önem verip geleceğimizi düşünürse ona oy vermemiz gerekiyor bence. Futbol takımı gibi parti tutulmaz. Kim iyi iş yaparsa oylar ona verilmeli. Benim babam öldüğü için annem ve kardeşlerimle yaşıyorum. Annemin siyasi görüşünden etkilensem de Z kuşağı olarak yine de kendi fikrim var. İstedğim partiye oy vereceğim. Bir siyasi yapılanmada değilim. Zaten ders çalışmaktan buna vaktim olmadı. Gelecek kaygım var. Ben akıllı konuşan ve güvenilir olan siyasetçilere ilgi duyuyorum. Bir de hemen sinirleniyorlar birbirleriyle tartışıyorlar. Daha kontrollü olmaları gerekir diye düşünüyorum. Seçimler için yapılan propagandalardan çok bir siyasetçinin geçmişten bugüne ne yaptığı önemli. Ama yine de reklamlardan etkileniyorum. Siyasette en önem verdiğim konu gençlerin gelecekte endişe duymayacağı bir ülkede yaşamak. Desteklediğim bir siyasi parti var. Ama o benim dediklerime önem vermiyorsa başka partiye de oy atabilirim. Seçim günü her şey belli olur bence”.

Lise mezunu Ayşe, mülakatta düşüncelerini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Yeni nesil farklı. Biz yenilikçiyiz. Gelenekler güzel olabilir ama biz o geleneğin içinde değiliz. Telefonlarla bambaşka hayatlar görüyoruz. İster istemez etkileniyoruz. Ben ailemle farklı görüşteyim. Politikayla ilgili her şeyi bildiğimi söyleyemem ama içime sinmeyen bir şey olduğunda muhalefet ederim. Bizim belki de en önemli özelliğimiz daha korkusuz bir nesil olmamız. Kafamız daha özgür çalışıyor. Zarar görmemek için sisteme uyum sağlıyoruz ama aklımızda önceki nesiller gibi kalıplar yok. Siyasi bir oluşumun içinde değilim ama elbette fikirlerim var. Ben okuyamadım. Aslında okulu pek de sevmedim. Zaten çevremde birçok kişi “okuyanlar ne oldu ki” diyor. Okumadığım için kendimi bazen eksik hissediyorum ama okuyanların da istediği işi yapamadığını görünce pek önemsemiyorum. Babam evde haber çok izler. Bizde de ister istemez kulak dolgunluğu oluyor. Ben herhalde babamla aynı partiye oy vermem. Ama seçim günü ne yapacağımı da tam bilemiyorum”.

İşletme bölümünden mezun olan Seçkin mülakatta aşağıdaki fikirleri belirtmiştir:

“Biz Z kuşağı olarak bence çok güçlüyüz. Dinamiğimiz bir kere. Ben siyasete “Corona” döneminde ilgi duymaya başladım. Aslında o dönemde internet bağımlısı da oldum denilebilir. Evde vakit geçmeyince karşıma ne çıkarsa izledim, bilgisayar oyunu oynadım ve sosyal medyada her çıkkanı okudum diyebilirim. Bir kere o dönemde bir kaygı durumu oldu içimde. Ekonomik olarak zarar gördük. Babamın esnaf ve işleri durma noktasına geldi. Ekonomik sıkıntıyı unutmak için yani düşünmemek için internetten çıkmıyordum. O dönemde siyasi partilerin konuşmalarını da dinliyordum. Özellikle kardeşim sınava hazırlanıyordu ve onun online eğitimi yüzünden sınav kaygısı oldu. Siyasiler çözüm üretmeye çalışıyorlarsa da hem

ekonomi hem de eğitim yönünden yüksek düzeyde evde gerginlik vardı. Şimdi oy verecek olsam ekonomi ve eğitim konusunda güvenilir bir partiye oy vermek isterim. Sağ olsun devlet büyüklerimiz ellerinden geleni yaptı. Devleti yönetmek de kolay iş değil ama biz evde yiyecek alamazsak asıl sorun bu olur. Bu yüzden ekonomik güvence çok önemli. Ailem ve ben benzer politik görüşteyiz. Ama sanırım ben onlardan daha çok şeyi takip edebiliyorum. Onlar tartışmaya kapalı oldukları için evde pek politika konuşmuyorum. İnternette ve arkadaşlarımdan etkileniyorum. Bir de şunu eklemek isterim ki Z kuşağı olarak hangi partiye desteklersek destekleyelim biz en azından benim çevremde pek radikal değiliz. Kim iyi çalışırsa ona oy vereceğiz. Çalışmazsa diğer seçimde başka partiye oy vereceğiz”.

Hamdi, Mehmet ve Ezgi ile ortak mülakat yapılmıştır. Mülakatta Hamdi:

Ben askerden yeni geldim. İş yok. Para yok. Ailemin durumu iyi değil. Siyaset deyince ben süslü laflar yerine çözüm üretilmesini bekliyorum. Ailemin politik görüşü geleneksel. Ben de fikirler açısından pek açık fikirli değilim ama sırf gelenek için de oy vermem herhalde. Çünkü gelecek kaygım çok yüksek. Hiçbir şeye tam mutlu olamıyorum. Covid de geçirdim. Hastalık da psikolojimi bozdu. Zengin ve fakir arasındaki ayrımı sosyal medyadan görebiliriz. Eskiden zenginlerin hayatını dizilerden izlerdik şimdi Instagramda herkes lüks içinde yaşıyor gibi görünüyor. Ben iş başvuruları yapıyorum. Asgari ücrete bile iş bulamıyorum. Ben rahat yaşamak istiyorum. O yüzden ekonomik olarak iyi politikalar sunan partiye oy vereceğim. Ekonomi dışında üretilen politikalara çok önem vermiyorum açıkçası. Çünkü temel ihtiyaçlarımı karşılayacak param yokken başka şeylerin hayalini bile kuramıyorum”.

Mehmet:

“Ben üniversite mezunuyum, evde oturuyorum. Cebimde param yok. Pandemi iyice durumu kötüleştirdi. Ben de Hamdi gibi iş ve para istiyorum. Siyasilerin asıl görevi iş imkânı yaratmak bence. Aileme yük oluyorum. Ben ülkemi çok seviyorum. İşim olsa düzgün bir maaşım olsa ülkem için seve seve çalışırım. Ezgi ve ben evlenmek istiyoruz ama bu şartlarda nasıl yuva kuralım. Z kuşağı ile ilgilenen partiler var. Hepsi güzel vaatlerde bulunuyor ama cebimizde para olmadıktan sonra hayallerle yaşayamayız. Oyumu seçim zamanı en güvendiğim parti hangisiyse ona vereceğim. Politikadan çok anlamadığım için belli bir partiye yakınlığım yok. Siyasetçilerin de oy için gerçekleri söylemediklerini düşünüyorum. Umarım Z kuşağı gelecekte daha iyi bir çevrede yaşar”

Ezgi ise Z kuşağının oylarının biraz daha muhalif olduğunu ifade etmiş ve:

“Ben evde ailemden daha çok siyaseti takip ediyorum. Annem aşçı yardımcısı, babam manavda çalışıyor. Ben boştayım. İnternette her şeyi görüyoruz. Annem pandemide işsiz kaldı. Babam asgari ücret alıyor. Ev kira. Geçim çok zor oldu. Benden küçük iki kız kardeşim daha var. Ben de Mehmet ve Hamdi gibi ekonominin en önemli şey olduğunu düşünüyorum. Potansiyelimiz var kullanamıyoruz. Kendimizi devamlı eksik hissediyoruz”. Seçimlerde oy vereceğim parti belli. Ailemle farklı partilere oy vereceğiz. Çünkü onların düşünceleri kalıplaşmış. Değişmesi mümkün değil ama ben kendi görüşlerim doğrultusunda oy vereceğim” şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Nihan komi olarak bir kafede çalışmakta ve düşüncelerini aşağıdaki gibi ifade etmektedir:

“Z kuşağı deyince bir zengin ailelerin çocukları olan Z kuşağı var ki onların hayatını internette izliyoruz. Bir de bizim gibi yoksul ailelerin çocukları var. Ben günde on iki saat çalışıyorum. Asgari ücret alıyorum. Maaşımı aileme veriyorum. İki yıllık üniversite bitirdim. Haftada altı gün çalışıyorum. Çok şükür işim var. Ailemi çok seviyorum ama yaşam koşullarımız çok zor. Benim gelecekle ilgili hayalim yok. Siyasetten bir şey beklemiyorum. Politikaların bizim gibilere etki etmeyeceğini ve sonsuza kadar böyle zor bir hayat yaşayacağımı düşünüyorum. Bir mucize olursa orasını bilemem tabi. Oy kullanırken kimi daha yakın hissedersem ona oy veririm. Çalıştığım kafeden başka bir hayatım olmadığı için bir hayalim de yok”.

Erkan üniversite 1. sınıf öğrencisi. Bankacılık bölümünden Erkan görüşlerini,

“Küçükken çok yüksek yerlere geleceğimi düşünüp ona göre hayaller kurardım ve çalışırdım. Şimdi 19 yaşındayım. Ve büyüdükçe karamsar bir insan oldum. Ben ülkeme hayırlı bir insan olmayı çok istiyorum ama bunu nasıl yapacağımı bilemiyorum. Daha birinci sınıftayım çevremde bir kişinin bile geleceğe yönelik umudu yok. Sonra sosyal medya internet bağımlısı diyorlar Z kuşağına. Sadece orada güzel şeyler görüyoruz. Hayatımızda asla ulaşamayacağımız hayatlar var. Bir yandan özenip bir yandan da umutsuzluğa kapılıyoruz”, biçiminde aktarmıştır.

Zeynep bu yıl üniversite 3. sınıf öğrencisi. Diyetisyenlik okuyor. Görüşlerini,

“Ben Z kuşağının biraz abartılı bir hayat yaşadığını hiçbir şeyi takmadığını düşünüyorum. Benim ailem muhafazakâr ben de öyleyim. Siyasi görüşümün değişeceğini sanmıyorum. Kendimi bu görüşte ve destekliğim partiyle güvende hissediyorum. Çevremizde görüştüğümüz çoğu kişi bizim gibi düşünüyor. Tabi daha iyi şeyler yapılamaz mı yapılır ama diğer partilerin geçmişte yaptıklarını da biliyoruz. Bu yüzden desteklediğim partiden daha iyi bir partinin olmadığını düşünüyorum. Oyumu desteklediğim partiye vereceğim. Z kuşağının çoğunda ahlaki yozlaşma olduğunu düşünüyorum. Gelecekte umutluyum. Ülkemiz için her şeyin en güzeli olacaktır, buna eminim. Geçici problemler olabilir ama hepsine çözüm bulacak güçteyiz bence”, biçiminde ifade etmiştir.

Tolga adında asgari ücretle çalışan 21 yaşındaki genç, yapılan mülakatta fikirlerini aşağıdaki gibi açıklamıştır:

“Biz Z kuşağı olarak teknolojiyi kullanan, bilgiye ulaşan bence eski kuşaklara göre daha bilinçli kişileriz. En çok bizden büyüklerin bizi cahil ve internet bağımlısı olarak görmesine canım sıkılıyor. Cahil diyenler de bence çok bilgili insanlar değil. Elimizden telefon düşmüyor ama evde herkes telefonla uğraşıyor. Biz göze batıyoruz. Politikayla ilgili sorunuza gelince ben politikayla eğitim ve ekonomi açısından ilgileniyorum. Bir de iş bulma açısından politika önemli bence. Ablam var üniversite mezunu ve dört yıldır işsiz. Ben günde 10-12 saat çalışıyorum. Asgari ücret alıyorum. Babam asgari ücret alıyor. Ev kira. Yani ister istemez ekonomik sıkıntılar bizim politik görüşlerimizi etkiliyor. Oy verirken oyum boşa gitmesin istiyorum. Ülkeyi yönetenlerin ekonomik olarak daha iyi şartlar getirmesini istiyorum. Ailemin politik görüşleri ile bazen benzer bazen farklı düşünüyorum. Sosyal medya politik fikirlerimi etkiliyor özellikle youtube çok etkili bence. Tam bir şey izlerken reklam çıkıyor ilgi çekiciyse siyasi reklamı izliyorum. Televizyon pek izlemem zaten bu yüzden internet üzerinden bilgiye ve haberlere ulaşıyorum. Çevremdeki arkadaşlarımla politika pek konuşmayız. Ama parasızlığı

hepimiz konuşuyoruz. Seçim zamanı kime oy vereceğimi daha netleştirmedim. Bana, samimi gelen, umut veren ve gençlerin sorunlarını çözeceğine inandığım partiye oy vereceğim”.

Ece 22 yaşında ve KPSS’ye hazırlanıyor. İşletme lisans mezunu. Mülakata verdiği cevaplar aşağıdaki gibi:

“Z kuşağı deyince kendimizi her şeyin farkında olan bir kuşak olarak tanımlıyorum. Büyükler bizi hep sosyal medya bağımlısı olarak değerlendiriyor ama onların fikirleri sanki donmuş. Çoğu aynı şeyleri söyleyip duruyor. Bence akıl yaşta değil baştadır. Biz, kızdıkları telefonlardan her şeyi okuyup öğrenebiliyoruz. Yaşı büyük olanlar da hep sosyal medyada vakit geçiriyorlar sonra bizi eleştiriyorlar. Sanki herkes bilim üretiyor. Bence herkes vakit öldürüp sanal mutluluklar peşinde koşuyor. Biz sınava hazırlandığımız için internetten genelde soru çözüyoruz.

Politik bir grupta değilim. Politikaya özel ilgim olmasa da hiç ilgilenmiyor da değilim. Ailemin de katı politik görüşleri yok. Ama benim fikirlerim var tabi ki. Kime oy vereceğim belli. Desteklediğim partiyi haberlerde, sosyal medyada özellikle twitterda takip ediyorum. Annemle aynı politik görüşteyiz. Babam farklı düşünüyor. Herkes istediğine oy verir. Babamın fikirlerini değiştiremeyeceğimizi düşünüyorum. Eskiden annem de babamla aynı düşünürdü. Onunla konuşa konuşa fikirlerinin değişmesine sebep olmuş olabilirim. Belki de kendi kararı ile değiştirmiştir. Seçim zamanı içimden gelen partiye oy atacağım. Gençlere değer verene ve fikrimizi dinleyen partiye oy vereceğim. Tek isteğim KPSS’yi kazanmak ve güvenli bir işe girebilmek”.

Psikoloji bölümünden Ayşegül ile yapılan mülakatta ise katılımcı şu ifadelerde bulunmuştur:

“Z kuşağını tanımlamak gerekirse diğer kuşaklara göre daha serbest düşünen bir kuşağız. İlişkilerde daha açık kendimizi ifade edebiliyoruz. Ancak diğer kuşaktakilerden farklı olduğumuz kesin. Bir fikre bağlanıp kalmıyoruz. Yeniliğe açığız. Siyasetle doğrudan bağım yok ama aktif twitter kullanıcısıyım. Orada televizyondan daha güvenilir haberler dolaşiyor bence. Anında birçok şeyden haberimiz oluyor yani. Elimize telefonla geziyoruz diye sadece boş boş sayfalara bakmıyoruz aslında. Bu arada annem ve babam politik olarak sosyal demokrat yapıdalar. Benim fikirlerime saygı duyarlar. Zaten ben de onlara yakın görüşlere sahibim. Bu yüzden onları etkileme ihtiyacım olmuyor. Bir de bizim çevremizde hemen hemen herkes bizim gibi düşünüyor. Benim politik fikirlerim internette okuduklarım sayesinde gelişti. Bu yıl psikoloji bölümünü kazandım. Okumayı severim ve politikanın aslında hayatımızın her alanında olduğunu düşünüyorum. Siyasetçilerin biraz daha kibar olmasını isterdim. Sürekli kavga eder gibi bir halleri var. Ben örnek alacağım bir siyasetçiye oy vermek isterim. Saygı duyacağım ve güveneceğim birini isterim. Siyasetçileri yakından göremediğimiz için yüz yüze görüşme imkânı olmuyor. Bu yüzden biz de onları takip ettiğimiz kadarıyla değerlendirebiliyoruz. Desteklediğim siyasi parti var. Oyumu kime vereceğim belli yani”.

Şerife adındaki limon işçisi ile yapılan mülakat aşağıdaki gibidir:

“Bizim için en önemli şey evimizin rızkını kazanabilmek. Sabahın erken saatlerinde kalkıyoruz. Bizim politik görüşlerimiz belli. Mersin’in Erdemli ilçesinde yaşıyoruz. Yörüğüz. Milliyetçiyiz. Dinimize bağlıyız. Ailemiz de biz de (üç kardeşler) hepimiz aynı partiye oy vereceğiz. Zaten benim öyle internette falan gezinecek halim olmuyor. Lise mezunuyum. Nişanlıyım. Yakında evleneceğim inşallah. Nişanlımın da politik görüşleri benimkiyle aynı. Televizyonda akşam

haberlere bakıyoruz. Siyasetle ilgili şeyleri televizyondan izliyoruz. Benim politikacılara karşı özel bir sempati yok. Biz belli bir siyasi partiyi destekliyoruz. Dinimizi ve bayrağımızı koruyan partide kim olursa ona oy veririz”.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyanın teknolojik anlamda gelişmesiyle birlikte siyasal partiler özellikle Z kuşağı seçmenlerine ulaşma yolları aramaktadırlar. Diğer kuşaklara göre yüz yüze iletişimden çok sanal olarak varlık gösteren bu kuşağın seçmen davranışları da merak konusudur. 2023 yılı seçimlerine doğru siyasal partiler yoğun bir propaganda dönemine girmek üzereyken Z kuşağının önemli bir seçmen kitlesi olması tüm dikkatleri bu kuşağın üzerine çekmektedirler. Ancak bu çalışmada Z kuşağının sanıldığı gibi sadece internet bağımlısı ve bir kısmının çabuk manipüle edilebilir olmadığı görülmüştür. Yaşam koşullarının farkı Z kuşağının da kendi içinde farklılaşmasına neden olmuştur. Ancak teknoloji tüm Z kuşağının ortak noktasıdır. Özetle bu gençlerin, teknolojiden etkilenerek politik fikir geliştirdikleri açık olmasına rağmen bazı grupların geleneksel politik tavrı sürdürme isteği devam etmektedir. Sonuç olarak her anlamda etkileşim hâlinde bulunan bu kuşağın seçmen davranışları homojen değildir. Bir yandan da bilgi bombardımanına uğradıkları için seçmen davranışı olarak kararsız tutum gösteren bir kitle de mevcuttur.

Önerilere gelince öncelikle Z kuşağını homojen bir yapıda düşünmemek gerekmektedir. Belki de tek ortak noktaları teknolojiye olan bağlılıklarıdır. Yani seçmen kitlesi olarak Z kuşağını buldukları çevreye, sosyo-ekonomik koşullara ve eğitimlerine göre değerlendirmek gerekmektedir. Siyasal katılmayı etkileyen birçok faktör Z kuşağı için de geçerlidir. Ancak internet kullanımı diğer seçmenlere nazaran Z kuşağında daha yoğun olduğu için siyasal partilerin buna göre davranışları yerinde olacaktır. Bu kuşağın en önemli özelliği özgürlükçü olmalarıdır. Bu yapıları herhangi bir partiye karşı sadakatlerini azaltmaktadır. Yüzer-gezer oyların en çok Z kuşağında olacağı düşünüldüğünde seçmen çizgisizleşmesini engellemek için bu kitlenin ne istediğine önem vermek gerekmektedir. Çünkü yaklaşan olası seçimlerde önemli bir seçmen potansiyelini Z kuşağı oluşturmaktadır. Kararsız seçmenlere ulaşabilmek için siyasiler teknolojiyi kullanmak durumundadırlar. Çünkü mülakat sonuçlarına göre artık radyo, televizyon ve gazete, internetin Z kuşağı üzerindeki etkisi kadar önemli yer tutmamaktadır.

Seçmen davranışları çok farklı bileşenlerden meydana gelen kompleks bir konudur. Sosyo-ekonomik yapı, politik çevre, din, psikoloji ve toplumsal yapının modern veya geleneksel olması, kitle iletişim araçları bireyin oy verme tutumunu etkileyen faktörlerdendir. Ancak Z kuşağının seçmen davranışları literatürde yeterince yer bulamamış bir konudur. Hem siyaset bilimi hem de siyaset sosyolojisi içerisinde yer bulan seçmen davranışları konusu Z kuşağı bağlamında daha da önem kazanmaktadır. Çünkü yakın gelecek zamanda Türkiye’de olası seçimlerde Z kuşağı kayda değer bir oy oranına sahip olacaktır. Mersin’de Z kuşağından olan bireylerle yüz yüze yapılan mülakatlar sonucunda seçmen davranışlarının bu kuşağın genel görünümünden bağımsız biçimde yine kültürden, gelenekten, dinden, ekonomiden ve psikolojiden etkilendiği yönünde bir çıkarım olmuştur. Seçmen davranışlarının kuramları incelendikten sonra bu kuramlar bazında Z kuşağı seçmen davranışları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmada kavramsal çerçeve kurulurken özellikle farklı kuşaklar tanımlanmış ardından Z kuşağının literatüre yansıyan özelliklerine yer verilmiştir. Z kuşağı hayat tarzı ve dünya görüşü bakımından diğer kuşaklardan farklılık arz etse de zaman zaman politik görüşler açısından bakıldığında önceki kuşaklara benzer sosyo-psikolojik özellikler gösterdiği görülmüştür. Mersin’de yapılan mülakatlarda özellikle Z kuşağının farklı çevrelerden gelen

örnek bireyleri ile görüşülmeye çalışılmış ve bunun sonucunda toplumsal yapının farklı tabakalarında Z kuşağı seçmen davranışlarına ilişkin veri toplanmıştır.

Mülakata katılan bireyler farklı sosyal sınıflardan geldiği için Z kuşağının akla gelen tüm özelliklerini taşımadıkları gözlenmiştir. Bu grubun bir kısmı politika ile hiç ilgilenmezken diğer bir kısmı, internet üzerinden birçok politik görüşe ulaşabilmektedir. Özellikle sosyal medya hesaplarında vakit geçiren ve eğitimsiz olan gençler, politikaya karşı oldukça ilgisiz kalmışlardır. Siyasete ilişkin bilgileri oldukça yüzeyseldir. Günde uzun saatler boyunca çalışanların bilgi birikimleri oldukça zayıfken, üniversite öğrencisi olan grubun bilgisi internet üzerinden edindikleri bilgi ve ailelerinden öğrendikleri politik bilgiyle harmanlanmış ve bunun sonucunda kendi politik tutumlarını oluşturdukları gözlenmiştir. Üniversiteyi yeni kazanan öğrencilerin tesadüfen ekonomik durumlarının diğer gruplara göre daha iyi durumda olarak tespit edilmiş olup eğitilmiş ailelerden geldikleri ve politik bilgilerinin diğerlerine göre daha fazla olduğu gözlenmiştir. Tarım işçisi olan gençlerin geleneksel ailelerden geldiği ve ailelerinin politik görüşlerini benimsedikleri gözlenmiştir.

Geleneksel ailelerde yetişen gençler, ailelerinin politik görüşlerini değiştiremeyeceğini düşünürken modern ailelerde yetişen gençlerin daha özgüvenli olduğu ve ailelerini politik bilgileriyle etkileyip yönlendirebileceği kanısındadırlar. Katılımcıların doğup büyüdüğü coğrafi bölgeler, seçmen davranışını diğer kuşaklara nazaran çok fazla etkilememekte olup bunun sebebi de internetin coğrafi sınırları aşmış olması olarak nitelendirilebilir. Protesto oyları açısından değerlendirildiğinde sosyal hayatın olumsuz etkilerine maruz kalan gençlerin muhalefete sempati duyduğu ortaya çıkmaktadır. Dindar çevrelerde yetişen gençlerin politik fikirlerinde dinin yoğun etkisi gözlenmektedir. Eğitim faktörünün ise politik farkındalığı artırıcı bir etkisi olduğu gözlemlenmiş olup, eğitilmiş gençlerinin eğitimsiz gençlere göre siyasete daha fazla ilgisi olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada ekonomik faktörleri seçmen davranışını iki farklı biçimde etkilediği görülmüştür. Ekonomisi güçlü olan ailelerden gelen ve harçlıkları çalışan gençlerle hemen hemen aynı olan bireylerin politik görüşlerinde daha özgür olup kendi tercihlerini belirlediği anlaşılırken, ekonomik gelirini kendi kazanan gençlerin daha geleneksel tutumda olduğu ve aileleriyle paralel siyasi fikir geliştirdiği belirlenmiştir.

Hipotez sonuçları olarak geleneksel ailelerde yetişen ve modern ailelerde yetişen Z kuşağı temsilcileri ailelerinden aldıkları kültüre göre farklılık göstermektedir. Geleneksel ailelerden gelen gençlere göre modern ailelerden gelen gençlerin hem kendileri daha esnek yapıdadır hem de siyasetçilerden beklentileri onların da daha esnek olması gerektiği yönündedir. Son olarak Z kuşağı için internet, siyasi propaganda için en etkili araç olduğundan siyasi partilerin özellikle internet tanıtımlarına önem vermeleri oy kazanabilmeleri açısından oldukça etkili olacaktır.

Etik Metin

Bu makalede araştırma ve yayın etiği kuralları takip edilmektedir. Makale ile ilgili her türlü ihlalin sorumluluğu yazar/yazarlara aittir.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, O., Batur, Z. H. & Ekşili, N. (2014). Kuşakların değişen yüzü ve y kuşağı ile ortaya çıkan yeni çalışma tarzı: mobil yakalılar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(165), 165-182.

Alp, M. & Akkılıç, M. E. (2020). Kitle iletişim araçlarının genç seçmenlerin davranışsal niyetleri üzerindeki etkisi. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 21-35.

- Bauman, Z. (2017). *Akışkan Modernite*. Can Yayınları
- Csobanka, Z. E. (2016). The z generation. *Acta Educationis Generalis*,6(2), 63-76.
- Çebi, M. (2012). Yeniliklerin yayılmasında sosyal taklidin ve kanaat önderlerinin işlevsel önemi: gabriel tarde'ın sosyal taklit teorisi açısından bir inceleme. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 34(1), 1-18.
- Çetinkaya, K. B. (2020, Kasım 26). *X,Y,Z kuşağı...Peki ya ötesi*. <https://bilimgenc.tubitak.gov.tr/makale/x-y-z-kusagi-peki-ya-otesi>.
- Doğan, M. (2011). Sosyalleşme, sosyal değişme ve siyasal sosyalleşme. *İstanbul Journal Sociological Studies*, (32), 31-40.
- Dolot, A. (2018). The characteristics of generation z. *e-mentor*, 2(74), 44-50.
- Downs, A. (1957). An economic theory of political action in a democracy. *Journal of Political Economy*,. 65(2), 135-150.
- Güvenç, B. (1984). *İnsan ve Kültür*. Remzi Kitabevi.
- Heywood, A. (2019). *Politics*. Palgrave.
- Korkmaz, Ö. E. (2020, 08). *Geleneksel Kitle İletişim Araçlarından Dijital Medyaya Geçiş Sürecinde Değişen Seçmen Davranışları: Kuşaklar Üzerine Bir Araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Mortimer, J. T. & Shanahan, M. J. (2002). *Handbook of life course*. Cluver Academic Publishers.
- Nisbet, R. (1969). *Social change and history*. Oxford University Press.
- Özturan, H. (2011). Etik ile ahlâk arasında: Türkçe ahlak felsefesi literatürüne dair etik kavramı kullanımı ve üzerinden bir değerlendirme. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 9(17), 169-202.
- Pieper, A. (1999). *Etiğe Giriş*. (V. A. Gönül Sezer, Çev.) Ayrıntı Yayınları.
- Scot, M. (2021,). 1913 : *Tableau politique de la France de l'Ouest*. Paris.
- Tari, A. (2011). *Z generation*. Tericum Könyvkiadó.
- Taş, Y., Demirdöğmez, M., & Küçüköğlü, M. (2017). Geleceğimiz olan z kuşağının çalışma hayatına muhtemel etkileri. *Opus Uluslar arası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 7(13), 1030-1048.
- Uygunkan, S. B. (2005). Kültürleme kavramı ve televizyon. *Kurgu* , (21), 2005-2013.
- Ünal, B. A. (2016). Oy Verme davranışı modelleri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(15), 95-119.

EXTENDED ABSTRACT

Generation Z Voter Behavior

Introduction

Living conditions vary in certain periods worldwide. These socio-economic changes occur almost every twenty-thirty year. Many individuals born in processes of transformation exhibit similar behavioral patterns. Thus, a new generation emerges. While the generations continue to connect with the other generations in which they live, they also create a number of unique phenomena. New generations don't form spontaneously. They develop attitudes in the face of external events. They have a common social destiny. Therefore, when evaluating the value judgments, socio-cultural structures, i.e., lifestyles of societies, it is extremely important in which generational period events occur. Generations; The Silent Generation (1925-1945), BB (Baby Boomer: baby boom), X (1965-1979), Y (1980-1989), Z (the generation born after 2000, some sources consider the post-1995 generation Z) and the latest Alpha generation (those born after 2013) are divided into certain classes. Another part of this study on generation Z is on voter behavior. Voter behavior, which constitutes an important voting audience in the elections expected in the coming short term, is the main subject of this research. There are many studies on generation Z in the literature. Regardless of this, studies have also been carried out on voter behavior. In this study, after using other studies, the voter behavior of generation Z was examined and tried to contribute to the literature.

Method

Content analysis and interview technique from qualitative approaches were used in the study. Content analysis has used the technique for studies in the field. Face-to-face interviews were used to discover the practical consequences of what is written in theory. The purpose of both methods is; It is to show the difference of generation Z from other generations and to evaluate the approaches of this generation to politics. In doing the research, national and international studies were first read and classified and conceptual framework was drawn. Afterwards, interviews were started with pre-prepared interview questions with individuals of generation Z from different socio-economic classes. He met some of the participants in person and the course of the interview took a relatively long time, and the interview was shorter because some were involved in the interview with the reference of other participants. Some of the questions prepared in the interviews were not asked and it was preferred that the subject continue in natural flow.

Result

As a result, generation Z, which was born after 1995-2000, is generally intertwined with the most important different technology from other generations. This group, which thinks and lives more liberally culturally, usually establishes its interest and knowledge of social events online. It is very important to be approved and liked by the environment for this generation, which is very affected by the people they follow in virtual environments. Thanks to the Internet, they become globalized individuals. They have high self-esteem. They approach things individually and care more about being individuals than society. Value judgments are more flexible than previous generations. As with any generation, they sometimes complain of not being understood by the previous generation.

Discussion

In this study, it was observed that there are individuals who are outside the profile of generation Z and are still of traditional structure. The socio-economic structure that makes up generations can sometimes be different in the same era. As a result, intergenerational differentiation may not be a homogeneous structure that literally engulfs the whole society. For example, unlike their peers, individuals born in traditional places and economically having to work on low wages have very different relationships with technology compared to their other peers. Their self-confidence in life, libertarian attitudes, hopes, future expectations and socio-political ideas are variable. In the context of voter behavior, generation Z is not strict-minded. There are political differences between individuals raised in modern society and generation Z who grew up in traditional society. Nor can generation Z be completely manipulated by technology. Because not all generation Z, which has reached the age of voting especially in our country, has time to devote to the internet. The technology relationships of one group that has to work and the other group with good economic levels are not equal. As a result, there is also a large group whose living conditions are excluded from the representation of a certain generation, in which a homogeneous voter attitude cannot be seen. As a result of the interview, it was observed that generation Z, which grew up in modern region, was more of a social democratic line, while generation Z, which grew up in traditional region, was closer to nationalist-conservative views.

"International Journal of New Approaches in Social Studies - IJONASS" is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).